

ΚΟΛΙΟΣ

Παρασκευή, 25 Νοεμβρίου 2011
8:52 πμ

ο κολιός

σκόμβρος ιαπωνικός ò κολιάς
scomber japonicus colias οικ. σκομβρίδες f. scombridae

Εγκυκλοπαιδικά

Συγγενεύει με τό σκουμπρί, πολλοί δεν τούς ξεχωρίζουν(*), μήκος 45-30 εκ. και τα δύο είδη χρώμα: γαλαζοπράσινη ράχη. πολύ γυαλιστερή με σκόρπιες, λεπτές μισοκυκλικές γραμμές καθώς και μιά πτοιλωτή ο' Όλο το μάκρος του σε κάθε πλευρό· μάτια γαλάζια πολύ σκούρα, ή κοιλιά του άσπρουδερή.

Τό σώμα του έχει σχεδόν κυκλική τομή. Ανάμεσα στά μάτια μιά στενή λουρίδα στην περιοχή του κρανίου είναι διάφανη, φαίνονται απο μέσα τα οπτικά ωεύρα. Τα λέπια του είναι πιο μεγάλα στο θώρακα παρά στο υπόλοιπο σώμα του. Μεσα στή στοματική του κοιλότητα έχει νηκτική κύστη αρκετά μεγάλη πού ουνδέεται με τό πεπτικό του σύστημα.

Διάφορες με τό σκουμπρί που διακρίνονται αμέσως: Οι γραμμές στή ράχη του σκουμπριού είναι πολύ έντονες. σκούρες και κυματιστές. Οχι πιτσιλωτές. Ή λουρίδα τού κρανίου είναι σκούρα. Δεν έχει νηκτική κύστη.

Είναι ψάρια πελαγίσια, κυνηγούν κοπαδιαστά μικρόψαρα καθώς και τα κοπάδια της σαρδέλας πού είναι ή καλύτερη τους τροφή.

Είναι άφθονοι στην Ανατολική Μεσόγειο, τους ψαρεύουν με τό γρι-γρι ή ανεμότρατες, πιάνονται και με συρτή και με τσαπαρί. κάπως ανοιχτά άπ' τήν ακτή. Τό καλοκαίρι και τό φθινόπωρο είναι αύγωμένοι και όλόπαχοι. τούς λένε τότε και **λιπαρίτες**, τους παστώνουν.

Οί άπαχοι ανοιξιάτικοι ξεραίνονται (ο κολιός ανοιγμένος στα δύο, αλατισμένος και μερικώς αποξηραμένος στον ήλιο, είναι γνωστός ως **λιόκαυτο** ή **γούνα**) όπως και τά σκουμπριά, που είναι οί γνωστοί τσίροι.

Ο Αριστοτέλης αναφέρεται στην ομοιότητα του κολιού με το σκουμπρί, αλλά διευκρινίζει ότι το πρώτο του ραχιαίο πτερύγιο του κολιού έχει λιγότερες ακτίνες από εκείνες του σκουμπριού. Πράγματι έχει 7 αντί για 9. Εκτός αυτού, οι κάθετες ραβδώσεις της ράχης του κολιού είναι πιο μουντές και φέρει επιπλέον κηλίδες στην κοιλιακή του χώρα.

Παροιμίες

Κολιός και κολιός απο ένα βαρέλι.

Προφανώς εννοεί τους λιπαρίτες.

- Πρβλ. Ο ομοιος στον ομοιο [ταιριάζει], κι η κοπριά στα λάχανα.
- Βρήκε ο γύφτος τη γεννια του κι αναγάλιασ'η καρδιά του.

- Κυλίσε ο τετζερης και βρήκε το καπάκι.

Κάθε πράγμα στον καιρό του κι ο κολιός τον Αύγουστο.

Τοις πᾶσι χρόνος καὶ καιρὸς τῶ παντὶ πράγματι ὑπὸ τὸν οὐρανόν. 2 καιρὸς τοῦ τεκεῖν καὶ καιρὸς τοῦ ἀποθανεῖν, καιρὸς τοῦ φυτεῦσαι καὶ καιρὸς τοῦ ἐκτίλαι τὸ πεφυτευμένον, 3 καιρὸς τοῦ ἀποκτεῖναι καὶ καιρὸς τοῦ ἰάσασθαι, καιρὸς τοῦ καθελεῖν καὶ καιρὸς τοῦ οἰκοδομεῖν, 4 καιρὸς τοῦ κλαῦσαι καὶ καιρὸς τοῦ γελάσαι, καιρὸς τοῦ κόψασθαι καὶ καιρὸς τοῦ ὀρχήσασθαι, 5 καιρὸς τοῦ βαλεῖν λίθους καὶ καιρὸς τοῦ συναγαγεῖν λίθους, καιρὸς τοῦ περιλαβεῖν καὶ καιρὸς τοῦ μακρυνθῆναι ἀπὸ περιλήψεως, 6 καιρὸς τοῦ ζητῆσαι καὶ καιρὸς τοῦ ἀπολέσαι, καιρὸς τοῦ φυλάξαι καὶ καιρὸς τοῦ ἐκβαλεῖν, 7 καιρὸς τοῦ ρῆξαι καὶ καιρὸς τοῦ ράψαι, καιρὸς τοῦ σιγᾶν καὶ καιρὸς τοῦ λαλεῖν, 8 καιρὸς τοῦ φιλῆσαι καὶ καιρὸς τοῦ μισῆσαι, καιρὸς πολέμου καὶ καιρὸς εἰρήνης.

Εκκλησιαστής Κεφ. 3. στ. 1-8

Ομόηχα

Ο αρχαιος κολιοις η καλλιακουδα, Αγγλικά: jackdaw, *Corvus monedula*

Περιπου ομοηχος αλλα και πληρως γενεσιουργος ειναι ο κολεός, η θηκη του ξίφους, το θηκάρι.

Ταλθύβιος

...

εἴτ' ἀμφίχρυσον φάσγανον κώπης λαβῶν ἐξεῖλκε **κολεοῦ**,

Μετά αφού έπιασε από τη λαβή ολόχρυσο σπαθί το έβγαλε από το θηκάρι.

Ευριπίδης -Εκάβη

Euripides. Euripidis Fabulae, ed. Gilbert Murray, vol. 1. Oxford. Clarendon Press, Oxford. 1902.

Η λέξη κολεός έχει πολλές σημασίες:

- 1) Κολεός(ο) κ. νεώτερο. Το αρχ. κολεόν (τό) , το θηκάρι, τό φηκάρι :
- 2) νεώτερο. Ζωολογία. Τό σκληρο περίβλημα του πρώτου ζεύγους των πτερύγων των κολεοπτέρων εντόμων, τό λεγόμενο έλυτρο
- 3) νεώτερο. Ανατομία . Ο μεταξύ αιδοίου καί μήτρας Ινομυώδης σχισμοειδής πόρος των έσω γεννητικών οργάνων τής γυναικός, α. Κόλπος σχετ. Παθηση κολεοσπασμός ητοι σπασμώδης συσφιγξίς του κολεού γυναικος αλλως κολπισμός.
Σχηματική ομοιότητα με τήν θήκη του ξίφους.
Φαίνεται πως και το ψάρι έχει αρκετή ομοιοτητα με τήν θήκη του ξίφους και πιθανοτατα το ονομα να ετυμολογείται απο τον αρχαιο κολεο =θηκάρι. (και οχι φυσικα απο τον αρχαιο κολιοιον την καλλιακούδα, ο Μπαμπινιώτης θεωρει τον **κολιο** λανθασμενη γραφη του **κολοιοις**. Πετάει , πετάει ο κολιός;).
- 4) Ήσύχιος. λάρναξ, υδρία :στάμνα
- 5) Λανθασμένα αντι του κολιός
- 6) νεώτ. Βοτανολογια. γένος χειλανθών φυτών
- 7) κουλεός(ό[η θήκη τής καρδιάς, τό περικάρδιον : Ήπποκράτης .Καρδ.3.

Προς άρσιν των παρεξηγήσεων

Ο Αριστοτέλης ανέφερε

δοκεῖ γάρ τοῖς μὲν τὸ ὅμοιον τῶ ὁμοίῳ εἶναι φίλον, ὅθεν εἴρηται“ὡς αἰεὶ τὸν ὅμοιον ἄγει θεὸς ὡς τὸν ὅμοιον:ΟΜΗΡΟΣ-Οδύσσεια 17.218 καὶ γὰρ κολιοῖός παρὰ κολιοῖόν.” “ἔγνω δὲ φῶρ τε φῶρα, καὶ λύκος λύκον.” [10]

Αριστοτέλης -Ηθικά Ευδήμεια 7.1235a

Aristotle. Aristotle's Eudemian Ethics, ed. F. Susemihl. Leipzig: Teubner. 1884.

Οι παροιμιες διδιδονται ανάμεσα στο λαό στόμα με στόμα και οι άνθρωποι του λαού δεν διάβαζαν βεβαίως τα "Ηθικα Ευδήμεια" έτσι ο κολιοιός-πουλί έγινε ο ομόηχος κολιός-ψάρι. Αφου ο κολιοιός πουλί στην Δημώδη γλώσσα λέγεται καλλιακούδα.

Φημίζονται για την συμπάθεια τους προς τους ομοφύλους τους. Πρβλ. Το κορακας κοράκου ματι δεν βγάζει. Έτσι πιστεψαν πως ο κολιος το ψάρι ως συστεγαζόμενος σε κοινο βαρέλι με τους ομοιους του θα είναι και ο κολιος της παροιμιας. Οι σκόμβροι (σκουμπριά) και οι συγγενείς τους (κολιοί) συνήθως ξηραίνονται για να συντηρηθούν και σπανιότερα παστώνονται όπως οι σαρδέλλες σε βαρέλια. Όμως είναι πλέον ψοφιοι και δεν μπορούν να δώσουν δείγματα συμπεριφοράς παρα μονον εμφανισιακης ομοιοτητας. Είναι λογικο, κατα το παστωμα, να βαζανε τους ομοιους σε μεγαθος σε χωριστά βαρέλια. Άρα οι κολιοι απο ενα βαρέλι είναι απολύτως ομοιοι. Αυτό δηλαδη που υπαινίσεται η παροιμια.

Κολιός: Αγαπημένο των Κωνσταντινουπολιτών, έδεναν ανά δυο τους κολιούς, τους βύθιζαν στο αλάτι 10 ώρες, στη συνέχεια, στο θαλασσινό νερό άλλες 10 ώρες και μετά στον ήλιο να ξεραθούν. Πριν την κατανάλωση θέλουν καψάλιασμα να φύγει η πέτσα ενώ σερβίρονται με ελαιόλαδο, ξύδι και άνηθο ή τηγανητοί σε κουρκούτι με σκορδαλιά. Συνοδεύουν, όμως, τέλεια και όσπρια ειδικά στη Λέρο που θεωρούνται σήμα κατατεθέν με φακές και φασολάδα.

[ΠΗΓΗ](#)